

Заклад вищої освіти
«Український католицький університет»
Гуманітарний факультет
Кафедра історії

Назва курсу	Історичні джерела та методи роботи з ними
Викладачі	Доц. Вінниченко Оксана Володимирівна
E-mail: Контактний тел.	vinnychenko@ucu.edu.ua 097-249-61-05
Мова викладання	українська
Сторінка курсу в CMS UCU	https://cms.ucu.edu.ua/course/modedit.php?add=resource&type=&course=4162&section=1&return=0&sr=0
Супровід курсу в CMS UCU	Так
Місце й час проведення занять:	Середа (лекція) : 11.50– 13.10, четвер (семінарське заняття): 13.30–14.50 Онлайн
Консультації	Консультації онлайн: середа (16.30–17.00), четвер (16.30–17.00) Онлайн- консультації: листування у справах курсу до 21.00 впродовж тижня

1. КОРОТКА АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

У рамках дисципліни «Історичні джерела та методи роботи з ними» для студентів історичної програми третього року навчання передбачено: вивчення основних засад та методів історичного дослідження історичних джерел відповідно до їх видів та типів.

1. МЕТА ТА ЦІЛІ КУРСУ. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою дисципліни є: засвоєння основних теоретичних засад та практичних навичок у роботі з основним групами історичних джерел з використанням спеціальних та міждисциплінарних методів дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історичні джерела та методи роботи з ними» студент повинен знати:

- основні підходи до класифікації історичних джерел;
- особливості підходів до історичних джерел у різні епохи;
- основні методи дослідження наративних джерел;
- особливості конструювання основних різновидів історичних джерел;

вміти:

- класифікувати історичні джерела за видами та типами;
- застосовувати відповідні методи та методики до опрацювання вербальних і невербальних джерел;
- ставити питання до джерела та здійснювати зовнішню та внутрішню критику джерела;
- аналізувати джерельну інформацію та перетворювати її у науковий текст;
- порівнювати рівень інформативності та достовірності історичних джерел.

3. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	32 год.

семінарські заняття	28 год.
самостійна робота	90 год.

4. ОЗНАКИ КУРСУ

Навч.рік	семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2021–2022	1	Історія та археологія	2	н

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ

Немає.

6. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ (ЯКЩО Є СПЕЦИФІЧНІ ВИМОГИ)

Доступ до WiFi, ПК.

7. СХЕМА КУРСУ

Тижні	Тема і головні тези	Форма діяльності/заняття лекція, самостійна, дискусія,	Матеріали	Література/ресурси до опрацювання*	Завдання (год.)	Вага оцінок	Термін виконання

		групова робота Формат F2F/Online					
I	Лекція 1. Поняття історичного джерела.	Практичне заняття (онлайн)	Презентація (ppt)	Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / пер. В.Склокіна. Київ, 2012. історії від давнини до сучасності. Львів, 1999. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію: Таємниці історичної нарації. Київ, 2012. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007.	Опрацювання матеріалів лекції 2 год.		2.02
II	Лекція 2. Класифікація історичних джерел	Лекція (онлайн)		Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007.	Опрацювання матеріалів лекції 2 год.		3. 02
III	Лекція 3. Методи історичного дослідження Семінар 1-2. Методи роботи з писемними джерелами: дискурс-аналіз. 1. Дискурс-аналіз як метод. 2. Теорія дискурс-аналізу Е. Лакло і Ш.			Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.	4 год.	10 б.	9.02

				<i>Генсьоровський А.</i> Галицько-Волинський літопис (процес складання, редакції, редактори). Київ, 1958. <i>Грушевський М.</i> Історія України-Руси. Київ, 1991. Т. 1. <i>Грушевський М.</i> Хронологія подій Галицько-Волинської літописи // Записки НТШ. Львів, 1901. Т. 41. С. 1–72. <i>Котляр М. Ф.</i> Галицько-Волинський літопис XIII ст. Київ, 1993. <i>Лихачев Д. С.</i> Русские летописи и их культурно-историческое значение. Москва; Ленинград, 1947. <i>Приселков М. Д.</i> История русского летописания XI–XV вв. Москва, 1940. <i>Рыбаков Б. А.</i> Древняя Русь. Сказания, былины, летописи. Москва, 1963. <i>Толочко П.</i> Літописи Київської Русі. Київ, 1994. <i>Франчук В. Ю.</i> Киевская летопись. Киев, 1986. <i>Шахматов А. А.</i> Обзорение русских летописных сводов XIV–XVI вв. Москва, 1938.			
--	--	--	--	--	--	--	--

	4. Хрещення Русі та поширення християнства у літописах. Божественне та чудесне у літописах (Християнство, як основа дискурсів). 5. Образи руських князів на сторінках літописів: яка структура постаті князя? <i>(це питання може представити кілька осіб презентуючи індивідуальні міні-дослідження)</i>. а) Володимир Святославович (статті літопису за роки 980–1015) і Святополк Окаянний (статті літопису за роки 1015–1019); б) Олег Святославович (статті за роки 1078, 1083, 1094–1096, 1115) і Володимир Мономах (статті за роки 1093, 1097, 1103, 1111, 1113, 1126); в) Данило Галицький (статті за роки 1208, 1224, 1240, 1250, 1254, 1255, 1259, 1264) і Володимир Василькович (статті за роки 1272, 1281, 1287). 6. Потенціал контент-аналізу при опрацюванні літописання <i>(це питання може представити кілька осіб презентуючи індивідуальні міні-дослідження літопису)</i>.			3. Грушевський М. С. Самовидець Руїни та його пізніші відображення // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто, 1991–1992. – № 110–115. 4. Дзира Я. І. Вступ // Літопис Самовидця. – Київ: Наукова думка, 1971. – С. 9–42. 5. Марченко М. І. Українська історіографія: з давніх часів до середини ХІХ ст. – Київ, 1959. 6. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ: теория и метод / пер. с англ. Харьков, 2008. (Підрозділи з прикладами аналізу)			
--	---	--	--	---	--	--	--

VII	Лекція 7. Актові джерела та методи роботи з ними Семінар 4-5. Літопис руський: методи текстового аналізу 7. Опис походження та звичаїв руського народу: яка ідеологія в основі цього дискурсу? 8. Сусіди “руси” та співіснування з ними. Образ “іншого” та ворога у літописах: які дискурси застосовуються в описах та порівняннях? <i>це питання може представити кілька осіб презентуючи індивідуальні міні-дослідження літопису).</i> 9. Літописні відомості про утворення Руської держави: : яка ідеологія в основі цього дискурсу? 10. Хрещення Русі та поширення християнства у літописах. Божественне та чудесне у літописах (Християнство, як основа дискурсів). 11. Образи руських князів на сторінках літописів: яка структура постаті князя? <i>(це питання може представити кілька осіб презентуючи індивідуальні міні-дослідження).</i> а) Володимир Святославович (статті літопису за роки 980–1015)	Лекція (онлайн) Семінар (онлайн)		Джерела: Літопис Руський / Пер. Л. Є. Махновця. Київ, 1989. http://litopys.org.ua/litop/lit03.htm Повесть временных лет. Ч. 1 / Текст и перевод В. П. Андриановой-Перетц. Москва; Ленинград, 1950. Галицько-Волинський літопис. Дослідження, текст, коментар / За ред. М. Ф. Котляра. Київ, 2002. Галицько-Волинський літопис. Львів, 1994. Лаврентьевская летопись // Полное собрание русских летописей. Москва, 1962. Т. 1. Радзивилловская летопись // Полное собрание русских летописей. Москва, 1989. Т. 38. Література: Бережков Н. Г. Хронология русского летописания. Москва, 1963. Генсьоровський А. Галицько-Волинський літопис (процес складання, редакції, редактори). Київ, 1958.	Опрацювання матеріалів лекції 2 год. Приготування до семінарського заняття 4 год.		9.03 10.03
-----	--	--	--	--	---	--	--------------------------

	і Святополк Окаянний (статті літопису за роки 1015–1019); б) Олег Святославович (статті за роки 1078, 1083, 1094–1096, 1115) і Володимир Мономах (статті за роки 1093, 1097, 1103, 1111, 1113, 1126); в) Данило Галицький (статті за роки 1208, 1224, 1240, 1250, 1254, 1255, 1259, 1264) і Володимир Василькович (статті за роки 1272, 1281, 1287). 12. Потенціал контент-аналізу при опрацюванні літописання (це питання може представити кілька осіб презентуючи індивідуальні міні-дослідження літопису).			<i>Грушевський М.</i> Історія України-Руси. Київ, 1991. Т. 1. <i>Грушевський М.</i> Хронологія подій Галицько-Волинської літописи // Записки НТШ. Львів, 1901. Т. 41. С. 1–72. <i>Котляр М. Ф.</i> Галицько-Волинський літопис XIII ст. Київ, 1993. <i>Лихачев Д. С.</i> Русские летописи и их культурно-историческое значение. Москва; Ленинград, 1947. <i>Приселков М. Д.</i> История русского летописания XI–XV вв. Москва, 1940. <i>Рыбаков Б. А.</i> Древняя Русь. Сказания, былины, летописи. Москва, 1963. <i>Толочко П.</i> Літописи Київської Русі. Київ, 1994. <i>Франчук В. Ю.</i> Киевская летопись. Киев, 1986. <i>Шахматов А. А.</i> Обзорение русских летописных сводов XIV–XVI вв. Москва, 1938.			
VIII	Лекція 8. Методи опрацювання актових джерел. Дипломатика і актове джерелознавство. Масові акти і мікроісторичний підхід. Семінар 6. Козацьке літописання:	Лекція (онлайн)		Джерело: 1. Літопис Самовидця / Вид. підготував Я. І. Дзира. – Київ: Наукова думка, 1971. 208 с.	Опрацювання матеріалів лекції 2 год.	15 б.	16.03

	дискурсивні стратегії у «Літопис Самовидця» 1. Літопис Самовидця: а) особа автора, середовище виникнення літопису; б) час і місце написання; в) списки і копії (чому вони різняться?). г) причини й мотивація написання (кому адресовано твір?); д) джерела інформації та спосіб її використання; е) структура літопису (за яким принципом вписували відомості в літопис?); є) стиль та спосіб викладення інформації (важлива / неважлива інформація). 2. «Літопис Самовидця» про Б. Хмельницького. Дискурсивна стратегія подання причин і перебігу козацької війни: а) образ Б. Хмельницького; б) описи битв, характеристика сторін; в) розповідь про події 1654 р. 3. Образ козаків та козацького життя в «Літописі Самовидця».	Семінар (онлайн)		https://shron2.chtyvo.org.ua/Nevidomyi_Avtor/Litopys_Samovydtisia_vyd1971.pdf? Література: 2. Бовгиря А. М. До питання про авторство «Літопису Самовидця» // П'ятий Міжнародний конгрес українців. Історія. – Чернівці, 2003. – Ч. 1. – С. 307–310. 3. Грушевський М. С. Самовидець Руїни та його пізніші відображення // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто, 1991–1992. – № 110–115. 4. Дзира Я. І. Вступ // Літопис Самовидця. – Київ: Наукова думка, 1971. – С. 9–42. 5. Марченко М. І. Українська історіографія: з давніх часів до середини ХІХ ст. – Київ, 1959. 6. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ: теория и метод / пер. с англ. Харьков, 2008. (Підрозділи з прикладами аналізу)	Приготування до семінарського заняття 2 год.		17.03
--	--	------------------	--	--	--	--	-------

	4. Дискурси про «інших»: поляків, татар, євреїв. 5. Соціально-економічний контекст дискурсу у «Літописі Самовидця»: Ставлення до панів та вельмож. 6. Постать Івана Мазепи в «Літописі Самовидця».						
IX	Лекція 9. Статистичні джерела до історії України Семінар 7-8. Руська Правда (Коротка редакція) 1. Княжі устави (Устав князя Володимира Святославовича “Про десятини і людей церковних” ((с. 139–140, 148–149,)), Устав князя Ярослава “Про церковні суди” (с. 168–170, 189–192,)) 2. Другий Литовський Статут Великого князівства Литовського 1566 р.	Лекція (онлайн) Семінар (онлайн)		<i>Джерела та література:</i> 1. Российское законодательство X–XX веков в 9 т. Том 1. Законодательство Древней Руси Москва, 1984. 2. Руська правда: http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr51.htm Другий Литовський (Волинський) Статут Великого князівства Литовського 1566 р. 3. Історія держави і права України, /за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка.	Опрацювання матеріалів лекції 2 год. Приготування до семінарського заняття 2 год.		23.03 24.03

	Схема опрацювання законодавчих джерел (Схему або її частини потрібно застосовувати до кожної законодавчої пам'ятки): I. Видання законодавчого акту: 1. поняття законодавчого акту; 2. видавець (експонент); 3. час і місце причини видання; 4. внутрішня структура, формуляр (опрацювати схему формуляру кожного актового джерела); 5. стан збереженості, копії та списки, наявність оригіналу; II. Людина через призму законодавчих актів: 1. право і закон як синоніми справедливості у законодавчих актах; 2. згадки про правовий звичай у законодавчих актах та правовий прецедент; 3. зразкове життя людини конкретної епохи (якою мала бути людина конкретної епохи виходячи із норм законодавчих актів, які регулювали її життя?);			4. Каштанов С.М. Русская дипломатика. Москва, 1988. 5. Старченко Н. Честь, кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI — XVII ст.). Київ, 2014. issuu.com/laurus_press/docs/starchenko_small			
--	---	--	--	--	--	--	--

	4. злочинці (якими їх змальовують законодавчі джерела?); 5. сфери регулювання суспільного життя законодавчими актами (приватне (цивільне), публічне, кримінальне, шлюбне право, податкове, церковне...); 6. влада: статус і повноваження правителя; 7. категорії населення та стани, які згадуються у законодавчих актах (норми, які стосуються конкретних станів); 8. економічні відносини (торгівля, ремесло, ловецтво, промисли...) (в який спосіб законодавчі акти регулюють цю сферу?); III. Злочини та покарання за них у законодавчих пам'ятках 1. поняття правопорушення і його еволюція з руських часів до литовсько-польського періоду; 2. злочин проти правителя, держави, суспільства; 3. злочини проти честі та гідності (який ступінь						
--	---	--	--	--	--	--	--

	<i>важкості мали злочини проти честі та гідності?);</i> 4. еволюція покарання за злочини, ступені покарання, поняття відшкодування шкоди; 5. право на помсту; 6. процесуальне право (як у суді мали захищатися порушені права?); 7. інститут свідків: особистісні якості свідків та їх роль у давньому соціумі						
X	Лекція 10. Щоденники як історичні джерела			1. М С. Грушевський. Щоденник (1888–1894 рр.)/ Підготовка до видання, передне слово, упорядкування, коментарі і післямова Леоніда Запкільняка. Київ, 1997. 264 с. neos.org.ua/wp-content/uploads/2013/11/ЩоденникГрушевського.pdf	Опрацювання матеріалів лекції 2 год. Приготування до семінарського заняття 2 год.		30.03 31.03

				2. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007. С. 234.			
XII	Лекція 12. Твори іноземців про Україну: особливості методів опрацювання			Г. Левассер де Боплан, <i>Опис України... Київ, 1990.</i>	Опрацювання матеріалів лекції 2 год. Приготування до семінарського заняття 2 год.	6.04 7.04	
XIII	Візуальні історичні джерела			Cezare Ripa, <i>Iconologia. Warszawa, 2002</i>	Опрацювання матеріалів лекції 2 год. Приготування до семінарського заняття	13.04 14.04	

					2 год.		
XIV	Фільми як історичне джерело			1. Джерела: Фільм Ельдара Рязанова "Тараж". 2. Боднар Г. Львів. Щоденне життя міста очима переселенців із сіл (50–80-ті роки ХХ ст.). Львів, 2010. – 340 с. http://uamoderna.com/bibl/ioteka/bodnar-lviv-book 3. Бродель Ф. Структуры повседневности: возможное и невозможное. В 3-х тт. Т. 1. М.: Прогресс, 1986. 622 с. 4. Кисилев В.П. День вчерашний, день нынешний. Социально-экономическая жизнь СССР в 60, 80-е гг. Нижний Новгород, 1991. 5. Харчев А.Г., Алексеева В.Г. Образ жизни, мораль,	Опрацювання матеріалів лекції 2 год.		27.04
					Приготування до семінарського заняття 2 год.		28.04

				воспитание. М.: Политиздат, 1977. 144 с. 6. Утехин И.В. Быт больших коммунальных квартир г. Ленинграда (Петербурга) в 1970 90-е гг.: стереотипы повседневного поведения: Дис. канд. ист. наук. СПб., 2001. - 240 с.			
--	--	--	--	--	--	--	--

Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Робота на практичних заняттях оцінюється максимально 5 балами за виконання завдання чи відповідь. У кінці семестру визначається середнє арифметичне. Робота у семестрі 70% (середнє арифметичне множиться на коефіцієнт 14, потрібно взяти активну участь у 60% семінарських занять) Оцінка за іспит — 30%
Вимоги до письмової роботи	Обсяг екзаменаційної роботи від 5 до 15 стор.
Семінарські заняття	На кожне семінарське заняття слід опрацювати запропоновані джерела й літературу, підготуватися до виступу, доповнень і дискусії з усіх запропонованих до обговорення питань. У рамках інших інтерактивних

	форматів слід готуватися відповідно до умов зазначених у темі семінарського заняття.
Умови допуску до підсумкового контролю	До іспиту допускаються усі студенти, які виконали більшість семестрових завдань.

Рекомендована література

Методи роботи з джерелами:

1. Барт Р. Нулевая степень письма. М.: Академический Проект, 2008. Авторське право для бібліотекарів: підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. – Київ: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. – 196 с.
2. Блок М. Апология истории или Ремесло историка. М., 1973.
3. Зашкільняк Л.О. Вступ до методології історії. Львів, 1996.
4. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
5. Абрамов Е.Г. Какой должна быть аннотация к научной статье / Е.Г. Абрамов // Научная периодика: проблемы и решения. – М., 2012. – Т. 2, № 3. – С. 4–6.
6. Гончаренко С. Етичний кодекс ученого / С. Гончаренко; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський національний педагогічний ун-т імені В.Г. Короленка // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. – Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. – Вип. 1. – С. 25–34.
7. Дерріда Ж. Письмо та відмінність. – Київ.: Основи, 2004. – 602 с.
8. Про А. Двенадцать уроков по истории. Москва, 2000;
9. Репина Л. Историческая наука на рубеже XX–XXI вв.: социальные теории и историографическая практика. Москва, 2011;
10. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. Київ, 2012.
11. Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарного знания. СПб., 1994.
12. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007.
13. Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів. 1734–1775. Київ, 1998. Т. 1.

14. Архів Коша Нової Запорозької Січі. Опис справ 1713–1776. Київ, 1994.
15. Боплан Г. Л. Опис України. Київ; Кембрідж, 1990.
16. Вернадский В. И. Дневники. 1917–1921. Киев, 1995.
17. Вивід прав України: Збірник документів. Львів, 1991.
18. Волинські грамоти XVI ст. Київ, 1996.
19. Галицько-Волинський літопис. Львів, 1994.
20. Геродот із Галікарнасу. Скіфія. Найдавніший опис України з V ст. перед Христом. Київ, 1992.
21. Голод 1932–1933 рр. на Україні: очима істориків, мовою документів. Київ, 1990.
22. Грамоти XIV ст. Київ, 1974.
23. Грушевський М. С Щоденник (1888–1894) / Упорядкування Л. Зашкільняка. Київ, 1997.
24. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст, 36. документів. Київ, 1993.
25. Діярій гетьмана Пилипа Орлика. Варшава. 1936.
26. Дневник генерального подскарбія Якова Марковича // Киевская старина: Приложения. 1891–1896.
27. Дневник генерального хорунжего Николая Ханенка // Киевская старина. 1884. Вып. 3–6, 8–11; 1885. Вып. 3–4, 6–7, 9–12; 1886. Вып. 1, 4–5, 7–12.
28. Дневник Петра Даниловича Апостола // Киевская старина. 1895 Вып. 1, 6–8.
29. Документи Богдана Хмельницького. 1648–1657. Київ, 1961.
30. Документы об Освободительной войне украинского народа 1648–1654 гг. Киев, 1965.
31. Дорошенко Дмитро. Мої спомини про недавнє-минуле. Львів, 1923–1924. Ч. 1–4.
32. Древнерусские княжеские уставы XI–XV вв. Москва, 1976.
33. Избранные жития русских святых X–XV вв. Москва, 1992.
34. Избранные жития святых. III–IX вв. Москва, 1992.
35. Історія Академії наук України (1918–1923): Документи і матеріали. Київ, 1993.
36. Історія держави і права України: Хрестоматія. Київ, 1996.
37. Києво-Печерський патерик. Київ, 1991.
38. Кістяківський О. Ф. Щоденник (1874–1885): У 2 т. Київ, 1994.
39. Колективізація і голод на Україні. 1929–1933: Збірник документів і матеріалів. Київ, 1992.
40. Константин Багрянородный. Об управлении империей. СПб., 1991.
41. Конституційні акти України 1917–1920 рр. Київ, 1992.
42. Конституція України. Київ, 1996.

43. Костомаров М. І. Закон Божий (Книга буття українського народу). Київ, 1992.
44. Кулаковський П. Канцелярія Руської (Волинської) метрики 1569 - 1673 рр. : Студія з історії укр. регіоналізму в Речі Посполитій. Острог; Л., 2002. - 304 с.
45. Листи Івана Сірка. Матеріали до українського дипломатарію. Київ, 1996.
46. Листування Михайла Грушевського. Київ; Нью-Йорк; Париж; Львів; Торонто, 1997.
47. Літопис Григорія Грабянки. Київ, 1992.
48. Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади: У 2 кн. Львів, 1993, 1997.
49. Літопис Руський. За Іпатіївським списком / Пер. Л. Махновця. Київ, 1989.
50. Літопис Самійла Величка. Київ, 1990. Літопис Самовидця. Київ, 1971.
51. Літопис Української Повстанської Армії: У 21 т. Торонто, 1976–1996. Т. 1–21.
52. Мемуары, относящиеся к истории Южной Руси. Киев, 1890–1896. Вып. 1–2.
53. Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Збірник документів і матеріалів. Київ, 1994.
54. Описи Харківського намісництва кінця ХVІІІ ст. Київ, 1991.
55. Памятники литературы Древней Руси. ХІ – начало ХІІ в Москва, 1978.
56. Памятники литературы Древней Руси. ХІІ в. Москва, 1980.
57. Памятники литературы Древней Руси. ХІІІ в. Москва, 1981.
58. Правда Русская. Москва, 1940–1963. Т. 1–3.
59. Реєстр Війська Запорозького. 1649. Київ, 1995.
60. Самостійна Україна: Збірник програм українських політичних партій початку ХХ ст. Тернопіль, 1991.
61. Січинський В. Чужинці про Україну. Київ, 1992.
62. Скоропадський Павло. Спогади. Київ; Філадельфія, 1995.
63. Софонович Феодосі. Хроніка з літописів стародавніх. Київ. 1992.
64. У лещатах тоталітаризму: перше двадцятиріччя Інституту історії НАН України (1936–1956 рр.): Збірник документів і матеріалів: У 2 ч. Київ, 1996.
65. Українська суспільно-політична думка у ХХ ст.: Документи і матеріали / Упорядники – Т. Гунчак, Р. Сольчаник: У 3 т. Нью-Йорк, 1983.
66. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. Київ, 1996.
67. Універсали Богдана Хмельницького. Київ, 1998.
68. Хрестоматія з історії України: У 2 кн. Київ, 1996.
69. Чотири універсали. Київ, 1990.

Література:

70. Актовое источниковедение. Москва, 1979.
71. Антонович В. Б. Курс лекцій з джерелознавства. 1880–1881 // Історія України в університетських лекціях. Київ, 1995. Вип. 1.
72. Архівознавство. Підручник. Київ, 1998.
73. Багалій Д. І. Нарис української історіографії. Т. 1, вип. 1. Літописи; вип. 2. Джерелознавство. Харків, 1923; 1925.
74. Боряк Г. В. Національна архівна спадщина України та державний реєстр “Археографічна Україніка”: Архівні документальні ресурси та науково-інформаційні системи. Київ, 1995.
75. Варшавчик М. А. Вопросы логики исторического исследования и исторический источник // Вопросы истории. 1968. № 10.
76. Варшавчик М. А. Историко-партийное источниковедение: Теория, методология, методика. Киев, 1984.
77. Варшавчик М. А. О структуре источниковедческой критики // Источниковедение отечественной истории: Сб. статей. Москва, 1980 С. 23-38.
78. Войцехівська І. Н. Володимир Іконников. Джерелознавчі студії. Київ 1999.
79. Войцехівська І. Н. З історіографії української мемуаристики // Вісник Київського національного університету. Історія. Вип. 84. Київ, 2001 С. 75–77.
80. Войцехівська І. Н. Структура історичного джерелознавства: традиції та сучасні проблеми // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвідомчий збірник наукових праць. Вип. 3. Джерелознавчі дисципліни. Київ, 2001. С. 255–270.
81. Воронкова С. В. Проблемы источниковедения истории России периода капитализма. Москва, 1985.
82. Данилевич В. Е. Литературные и вещественные источники русской истории. Киев, 1914.
83. Данилевский И. Н. Древняя Русь глазами современников и потомков (IX–XII вв.). Курс лекций. Москва, 1998.
84. Джерела українознавства. Київ, 1990.
85. Джерелознавство історії Української РСР. Київ, 1986.
86. Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України: Теорія та методи: Міжвузів. зб. наук, праць. Дніпропетровськ, 1995.
87. Документальные памятники: выявление, учет, использование: Учебное пособие. Москва, 1988.
88. Древняя Русь в свете зарубежных источников / Под ред. Е. А. Мельниковой. Москва, 1999.
89. Замлинский В. А. Современное состояние источниковедения и специальных исторических дисциплин и задачи их дальнейшего развития на Украине // Перестройка в исторической науке и проблемы источниковедения и специальных исторических наук: Тезисы, доклады и сообщения V Всесоюзной конференции. 30 мая – 1 июня 1990 г. Киев, 1990. С. 3–9.
90. Зашкільняк Л. О. Вступ до методології історії Львів, 1996
91. Зашкільняк Л. О. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1994.
92. Источниковедение истории СССР /Под ред. И Д. Ковальченко Москва, 1981.

93. *Исаевич Я. Д.* Джерела з історії української культури доби феодалізму XVI–XVIII ст. Київ, 1972.
94. *Історична наука: термінологічний та понятійний довідник.* Київ 2002.
95. *Історичні джерела та їх використання.* Київ, 1964. Вип. I.
96. *Калакура Я. С.* Українське історичне джерелознавство: традиції і сучасність // *Константи.* 1996. № 2 (5).
97. *Калакура Я. С.* Класифікація та ідентифікація джерел і українознавства // *Українознавство в системі освіти.* Київ, 1996.
98. *Калакура Я. С.* Особливості джерелознавчої критики архівно-слідчих документів // *Архівно-слідчі справи репресованих.* Київ, 1998.
99. *Клейн Л. С.* Археологические источники: Уч. пособие. Ленинград, 1978.
100. *Клепатський П. Г.* Огляд джерел до історії України: Курс лекцій. Кам'янець-Подільський, 1920. Вип. 1.
101. *Ковальський Н. П.* Источники по истории Украины XVI–XVII вв. в Литовской метрике и фондах приказов ЦГАДА: Уч. пособие. Днепропетровск, 1979.
102. *Ковальський М. П.* Актуальні проблеми джерелознавства історії України XVI–XVII ст. // *Український археографічний щорічник.* 1992. С 261–273.
103. *Ковальський Н. П., Мыцик Ю. А.* Анализ архивных источников по истории Украины XVI–XVII вв.: Уч. пособие. Днепропетровск, 1984.
104. *Ковальченко И. Д.* Исторический источник в свете учения об информации (К постановке проблемы) // *История СССР.* 1982. № 3. С 129–149.
105. *Крип'якевич І. П.* Джерела з історії Галичини періоду феодалізму (до 1772 р.): Огляд публікацій. Київ, 1962.
106. *Крип'якевич І. П.* Літописи XVI–XVIII ст. в Галичині // *Історичні джерела та їх використання.* Київ, 1968. Вип. 3. С. 63–80.
107. *Крутиков В. В.* Источники по социально-экономической истории Украины периода капитализма. Днепропетровск, 1980. Ч. 1.
108. *Литвак Б. Г.* Очерки источниковедения массовой документации XIX века. Москва, 1979.
109. *Литвиненко М. А.* Джерела історії України XVIII ст. Харків, 1970.
110. *Лубский А. В., Пронштейн А. П.* Некоторые теоретические и методические проблемы источниковедения массовых источников // *Источниковедение отечественной истории.* 1981. Москва, 1982. С. 3–35.
111. *Лукашевич О. А., Манжула К. В.* Хрестоматія з теоретичного джерелознавства: Навч. посібник. Кіровоград, 1998.
112. *Медушевская О. М.* Источниковедение: теория, история и метод. Москва, 1996.
113. *Мицик Ю.* Джерела з історії національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Дніпропетровськ, 1996.
114. *Мыцик Ю. А.* Украинские летописи XVII века. Днепропетровск, 1978.
115. *Николаева А. Т.* Теория и методика советского источниковедения: Уч. пособие. Москва, 1975.
116. *Павленко С. Ф.* До питання про періодизацію історіографії українського джерелознавства // *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Історія.* Київ, 2001. Вип. 54.
117. *Палієнко М.* Документи особового походження Володимира Науменка як історичне джерело // *Архівознавство. Археографія.*

Джерелознавство. Київ, 1999. Вип. 1. С. 191–197.

118. Проништейн А. П. Источниковедение в России. Эпоха феодализма. Ростов-на-Дону, 1989.
119. Проништейн А. П., Данилевский И. М. Вопросы теории и методики исторического исследования. Москва, 1986.
120. Пушкарёв Л. Н. Классификация исторических источников. Москва, 1975.
121. Санцевич А. В. Джерелознавство з історії УРСР. 1917–1941. Київ, 1981.
122. Свердлов Б. М. От “Закона Русского” к “Русской правде”. Москва, 1988.
123. Советское источниковедение Киевской Руси. Ленинград, 1979.
124. Стрельский В. И. Основные принципы научной критики источников по истории СССР. Киев, 1961.
125. Стрельский В. И. Теория и методика источниковедения истории СССР. Киев, 1976.
126. Тартаковский А. Г. Некоторые аспекты проблемы доказательности в источниковедении // История СССР. 1973. № 6. С. 54–80.
127. Теория и методика историографических и источниковедческих исследований: Межвуз. сб. науч. тр. Днепропетровск, 1989.
128. Тихомиров М. Н. Источниковедение истории СССР. Вып. 1. С древнейших времен до конца XVIII века: Уч. пособие. Москва, 1962.
129. Толочко П. П. Літописи Київської Русі. Київ, 1994.
130. Фарсоби́н В. В. Источниковедение и его метод. Опыт анализа понятий и терминологии. Москва, 1983.
131. Черноморский М. Н. Источниковедение истории СССР. Советский период: Уч. пособие. Москва, 1976.
132. Шмидт С. О. Путь историка: Избр. труды по источниковедению и историографии. Москва, 1997.
133. Янин В. Л. Очерки комплексного источниковедения. Москва, 1977.
- 134.